

Z. G.

**"Social Research : An International
Quarterly of Political and Social
Science", Nr 14, 1947 : [recenzja]**

Przegląd Socjologiczny Sociological Review 10, 834-837

1948

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Nauki i zagadnienia przyrodnicze zajmują w „Science and Society“ mniej miejsca aniżeli humanistyczne. Prócz wspomnianych artykułów o nauce socjologicznej i Łysienice w omawianych tomach kwartalnika znajdują się następujące artykuły z dziedziny nauk przyrodniczych: Joseph Needham: *Ewolucja i termodynamika*. (No. 4, vol. VI, 1942); B. S. Robbins: *Bezradność biologiczna i neurozy*. (No. 4, vol. VI, 1942)

A. F. Joffe w artykule: *Fizyka i wojna* (No. 3, vol. VII, 1943) mówi o znaczeniu badań w dziedzinie fizyki i opartych o nie wynalazków technicznych dla zwycięstwa w wojnie. Podobny temat poruszają Henry Grundfort i Joseph Needham w artykule: *Wyzyskanie pracy uczonych*. (No. 1, vol. VII, 1943). Oba te artykuły są znamienne dla poglądów i postaw uczonych, którym wojna uświadomiła związki łączące naukę z życiem społecznym.

A. K.

„SOCIAL RESEARCH“

An International Quarterly of Political and Social Science

1947, vol. XIV.

W roku 1947 ukazały się trzy numery kwartalnika. Podajemy przegląd zawartych w nich artykułów.

Nr 1, marzec.

Bryn J. Hovde: *Unesco*. Autor przedstawia historyczną genezę tej organizacji na tle wydarzeń politycznych ostatnich lat, omawiając szczegółowo jej

W odpowiedzi na to Stern stwierdza, że oświadczenie White'a przypisać można jedynie całkowitej ignoracji w omawianych sprawach. „W pierwszych dziesięcioleciach wieku — pisze on — w programie socjologii na uniwersytetach amerykańskich figurowały na listach lektury i otaczane były estymą tego rodzaju książki, co Madison Grant: *Passing of the Great Race* i Lothrop Stoddard: *The Rising Tide of Color*. Rozgłaszane były również przedwczesne wnioski eugeników co do różnic rasowych. Jednak dzięki niezwalczonej sile argumentów i niez mordowanemu powtarzaniu kilku zasadniczych tez z dziedziny badań rasowych Boas i idący jego śladem badacze zdołali obalić sądy wielu uczonych, zdyskredytować rasistów i zmusić ich akademickich rzeczników do przejścia na pozycję defensywną. Fakt, że Grant i Stoddard zyskali uznanie jako wpływowi teoretycy w Niemczech, w Stanach Zjednoczonych natomiast stali się *personae non gratae*, przypisać należy w znacznej mierze nieustrudzonym wysiłkom Boasa”.

Szczególnie ostro atakuje Stern twierdzenie White'a, według którego naukowe argumenty bezskuteczne są w walce z przesadami rasistowskimi ze względu na irracjonalny, przypominający psychopatyczne urojenia charakter tych przesądów. W odpowiedzi na to twierdzenie Stern pisze „Nie bierze on (White) pod uwagę istnienia wielkiej ilości ludzi którzy wyznają przesady rasowe, ponieważ zostali oszukani fałszywym rozumowaniem polityków. Często nawet ci, którzy głoszą przesady rasowe nie są psychopatami lecz raczej bardzo racjonalnie myślącymi ludźmi, świadomie używającymi argumentów, których irracjonalność znają, jako techniki mającej służyć do odniesienia sukcesu w walce o władzę... Stopień, w jakim ludzie skłonni są ulegać podobnym argumentom, zależy nie tylko od ich własnego poczucia pewności lub zagrożenia, i od zgodności tych argumentów z ich interesami. Lecz również od tego, w jakim stopniu uodporniła ich na wpływy rasizmu wiedza o fałszywości jego tez. Nawet, gdy ludzie pragną wierzyć w wyższość rasową i nawet, gdy ta wiara może służyć do podniecenia ich dumy i wzmocnienia ich mocy, wychowawcom niejednokrotnie może się udać zabezpieczyć ich przeciwko rasizmowi dzięki wpływowi naukowego autorytetu”. (A. J. of S. Vol. LIII, no. 6, str. 497).

cele i organizację. Powstanie Unesco wiąże on z występującymi już od dawna w Ameryce i Europie dążeniami do zorganizowanej wymiany kulturalnej między poszczególnymi państwami. Celem wymiany prowadzonej przez Unesco ma być rozpowszechnianie oświaty i wychowanie społeczeństw w duchu pokojowej współpracy i wzajemnego zbliżenia narodów.

Boris Pregel: *Wykorzystanie energii atomowej w okresie pokoju*. W artykule tym autor po omówieniu możliwości wprowadzenia technicznych ulepszeń, które pozwolą na wykorzystanie w pełni niewyczerpanego i taniego źródła energii atomowej, zastanawia się nad społecznymi, politycznymi i moralnymi konsekwencjami tego rodzaju rewolucji techniczno-przemysłowej. Rewolucja ta, według autora, pociągnie za sobą konieczność wprowadzenia jednolitego kierownictwa w skali światowej w dziedzinie stosunków politycznych. Najważniejszą kwestią w nadchodzącej erze atomowej, którą nazywa „wiekiem obfitości” będzie wypracowanie nowych społecznych norm moralnych w skali międzynarodowej.

Joseph A. Berger. *Osoby przesiedlone. Tragedia ludzka drugiej wojny światowej*. Jedną z trudności z jakimi muszą się uporać władze alianckie w okupowanych Niemczech nastęca obecność w tym kraju ponad milion osób obcych narodowości — głównie Polaków, Ukraińców i Żydów. Ludzie ci, którzy uprowadzeni zostali ze swych krajów przez Niemców w charakterze robotników, więźniów lub jeńców, po zakończeniu wojny nie chcą lub nie mogą z różnych względów powrócić do ojczyzny. Autor zwraca uwagę na ciężkie warunki w jakich żyją oni w Niemczech i proponuje rozwiązanie tego problemu przez rozmieszczenie ich w mniej zniszczonych przez wojnę krajach.

Alvin Johnson. *Denazyfikacja*. W artykule tym A. Johnson powołując się na przytoczoną w całości treść listu niemieckiego adwokata, demokracji i wroga hitleryzmu do Amerykanina, krytykuje dotychczasowe administracyjne metody denazyfikacji Niemiec, stosowane przez władze okupacyjne. Sądzi on, że denazyfikacja i demokratyzacja może być skutecznie przeprowadzona tylko w oparciu o rodzime niemieckie elementy demokratyczne i antynazistowskie. Autor wspomnianego listu omawiając metody sądownictwa denazyfikacyjnego wskazuje na jego braki; najwłaściwiej, według niego, oczyściłaby społeczeństwo niemieckie z hitlerowców rodzima rewolucja bezpośrednio po upadku reżimu nazistowskiego.

Frieda Wunderlich. *Ubezpieczenie społeczne zamiast opieki nad ubogimi*. Artykuł ten ma charakter polemiczny; chodzi w nim autorce o wykazanie, że system ubezpieczeń, oparty o stałe i przymusowe składki osób zeń korzystających spełnia lepiej swe zadanie niż system opieki czy też doraźnej pomocy, świadczonej ze strony państwa lub innych instytucji. Argumentacja opiera się na krytycznym przeglądzie systemów ubezpieczeń w różnych krajach; większa jej część skierowana jest przeciwko programowi opieki społecznej zawartemu w książce L. Meriam *Relief and Social Security*.

Prócz tego numer zawiera dwa mniejsze artykuły — w pierwszym, zatytułowanym *Zatrudnienie w roku 1947* autor omawia krytycznie treść rocznego sprawozdania prezydenta Stanów Zjednoczonych, w którym poruszone są za-

gadnienia ekonomiczne związane z realizacją polityki pełnego zatrudnienia. Artykuł drugi pt. *Przystosowanie emigrantów w mieście amerykańskim* jest omówieniem części wyników specjalnie zorganizowanych badań nad miastem amerykańskim. W wyniku tych badań, prowadzonych głównie w latach 1930—1935, ukazały się monografie *The Social Life of a Modern Community* i *The Status System of a Modern Community*, opracowane przez Mr. Warnera i S. Lunta. Autor artykułu zajmuje się szczegółowiej najnowszym tomem z tej serii *The Social Systems of American Ethnic Groups*, który zawiera wyniki badań nad typowym miasteczkiem ludności imigranckiej.

Nr 2, czerwiec.

Richard Schüller. *Polityka handlu zagranicznego Stanów Zjednoczonych i Rosji Sowieckiej*. W artykule tym omawia autor całokształt stosunków ekonomicznych i politycznych i związany z tym stan międzynarodowej wymiany dóbr.

L. Albert Hahn. *Zwyczajowa tendencja płac*. Autor omawia krytycznie zasadnicze założenia teorii ekonomicznej Keynes'a odnoszące się do związku między zmianami cen i płac, poruszając też związane z tym zagadnienia realizacji pełnego zatrudnienia.

Julie Meyer. *Hierarchia warsztatu*. Zarówno w systemie gospodarki planowej jak i kapitalistycznej w każdym warsztacie pracy oprócz oficjalnej hierarchii stanowisk istnieje bogata hierarchia społeczna o charakterze „nieoficjalnym” — są więc robotnicy mniej lub więcej wykwalifikowani, różnych narodowości, ras itd. Organizacja ta, choć mniej widoczna od zewnątrz, wpływa w znacznym stopniu na funkcjonowanie i charakter przedsiębiorstwa. Autor omawiając tego rodzaju stosunki społeczne, stara się wykazać, jak kształtują się one pod wpływem zmian w technicznym sposobie produkcji. Wprowadzenia naukowej organizacji pracy, działalności związków zawodowych.

Ernst Moritz Manasse. *Max Weber o rasie*. Autor artykułu posługując się częściowo biografią M. Webera a głównie opierając się na jego wypowiedziach oraz studiach nad antagonizmem polsko-niemieckim, dyskryminacją murzynów, systemem kastowym i antysemityzmem, przedstawia ewolucję poglądów wybitnego socjologa na problem rasy. Artykuł wykazuje, jak uczony ten poprzez sumienne i krytyczne badania przeszedł od poglądów o zabarwieniu naturalistycznym do czysto socjologicznego traktowania rasy, jako wytworu historyczno-kulturalnego.

Altiero Spinelli. *Świt czy zmierzch demokracji?* Centralnym punktem rozważań autora jest zaznaczająca się współcześnie sprzeczność między koniecznością integracji ekonomicznej świata dla przezwyciężenia powojennego chaosu i niesprawiedliwego ustroju gospodarczego z jednej strony — a zasada suwerenności mniejszych państw i możliwościami utrzymania w nich ustroju wolnego od totalitaryzmu z drugiej.

Nr 3, wrzesień.

Theodore A. Sumberg. *Toynbee i upadek cywilizacji zachodniej*. Artykuł zawiera streszczenie i krytyczne omówienie systemu filozofii historii rozwiniętego w sześciotomowym dziele Arnolda J. Toynbee *A Study of History*. Autor ten reprezentuje rzadko obecnie spotykany kierunek, charakterystyczny przez mistyczno-religijne a nawet profetystyczne inklinacje w interpretacji dziejów świata.

Felix Kaufmann. *Uwagi na temat „wieży z kości słoniowej”*. Celem artykułu, jak zaznacza na wstępie autor, jest odparcie zarzutów pod adresem nauki, jakoby ignorowała ona praktyczne zagadnienia wynikające z potrzeb życia i zamykała się w obrębie teoretycznych, bezużytecznych i abstrakcyjnych rozważań. Autor porusza podstawowe zagadnienia metodologiczne stosunku praktyki do teorii, rolę ocen w nauce etc.

Henry W. Ehrmann. *Eksperyment w dziedzinie wychowania politycznego*. W obozach niemieckich jeńców wojennych w Ameryce była rozwinięta na szeroką skalę zakrojona akcja propagandowo-wychowawcza, mająca na celu zde-mokratyzowanie żołnierzy niemieckich. Element mniej przesiąknięty nazizmem wyselekcjonowano i umieszczono w specjalnych szkołach, które miały na celu przygotowanie do denazyfikacyjnych funkcji w Niemczech. Autor artykułu przedstawia metody wychowania politycznego stosowane w tych szkołach, badania nad zmianą postaw u Niemców i uzyskane wyniki.

Arthur D. Angel. *Wprowadzenie organów publicznych w W. Brytanii*. Autor omawia treściwie metody i cele nacjonalizacji poszczególnych gałęzi przemysłu w Anglii.

Kurt Mayer. *Drobne przedsiębiorstwo jako instytucja społeczna*. Przedmiotem rozważań autora są możliwości rozwojowe, stosunek do wielkiego przemysłu i funkcja społeczna drobnych przedsiębiorstw rzemieślniczych, handlowych itp. w Ameryce. Posługując się materiałem statystycznym stwierdza on, że chociaż nie występuje zanikanie drobnych przedsiębiorstw, to jednak daje się zauważyć coraz większe ich uzależnienie od wielkiego przemysłu.

Albert Salomon. *Karol Mannheim 1893—1947*. Artykuł ten jest syntetycznym ujęciem całokształtu dorobku naukowego Mannheim'a i jego działalności ideologicznej. Napisany przez przyjaciela zmarłego socjologa ma raczej charakter pochwały pośmiertnej niż krytycznej oceny jego stanowiska naukowego.

Przy końcu numeru trzeciego zamieszczona jest jeszcze krótka notatka, której autor nawiązując do artykułu o denazyfikacji zamieszczonego w pierwszym numerze, polemizuje z treścią wspomnianego artykułu i przytoczonego w nim listu.

Z. G.